

La cerca dels orígens en l'adopció: cal repensar la confidencialitat?

L'infant adoptat esdevé subjecte amb capacitat de reclamar els seu dret a conèixer els "orígens", generant reptes ètics i legals | "Cada cop més persones volen recopilar o completar la informació que tenen sobre la història i/o (re)connectar amb la família de naixement"

La Maya, una jove catalana adoptada, va viatjar el 2017 al Nepal per trobar la seva mare de naixement i la seva germana gran. | Chandra Kala Clemente.

L'any 2017, durant la meua segona estada de treball de camp de la tesi doctoral sobre adopcions entre Espanya i Nepal, vaig acompanyar la Maya (nom canviat), una jove catalana adoptada, en la cerca de la seva mare de naixement i la seva germana gran. Només comptaven amb una fotografia de la germana i el nom de la ciutat on vivien. Vàrem recórrer el carrer principal de la ciutat, preguntant en botigues, restaurants i hotels. No vàrem trigar gaire en trobar una pista. Uns homes ens van acompanyar fins la casa de la família.

Quan es va trobar per primera vegada davant de la germana gran, Parvati, la Maya estava nerviosa, no podia articular ni una paraula. La Parvati estava immòbil, amb un somriure de desconcert. Ens va convidar a casa per parlar en privat. Aquella breu conversa, trencada per la gent que s'amuntegava al pati, va rebaixar els nervis i va dissipar dubtes. Aquesta trobada va ser el començament de nous rols i experiències: va conèixer la seva mare de naixement, va descobrir que era 'tieta' i que tenia una altra germana. La mare i la germana li van explicar la seva versió de la història, que li van generar més dubtes a la Maya, però també van permetre que ella compregués una part de la seva adopció.

Pensem.

Aquest article és una reflexió a partir de: Clemente, C.K. (2022). Volver a los orígenes. Una etnografía de la adopción transnacional. Bellaterra Edicions.

Els sentiments de la Maya de viatjar "passi el que passi" no són estranys en un context en què **cada vegada més persones volen recopilar o completar la informació que tenen sobre la història i/o (re)connectar amb la família de naixement**. Aquest article explora les múltiples inquietuds i desafiaments que es plantegen les cerques d'informació biològica i biogràfica en el context de l'adopció transnacional.

Sorgeix del convenciment que **cada cop és més necessari donar a conèixer les diferents realitats de les persones adoptades**, així com de les seves famílies adoptives i de naixement. D'alguna manera, doncs, la intenció d'aquesta recerca és la d'abonar un terreny on emergeixin noves reflexions al voltant d'aquest camp, quelcom imminentment necessari si es tenen en compte els milers de nens i nenes i famílies que es podrien veure afectades. Els resultats presentats són producte de tres investigacions qualitatives més àmplies basades en més de 100 entrevistes en profunditat, realitzades en el marc d'una tesi doctoral que ha estat publicada amb el títol de *Volver a los Orígenes. Una etnografía de la transnacional* (Bellaterra Edicions 2022), un projecte coordinat RETOS "Reproductive Mobilities", i un projecte ICREA.

El dret a conèixer "els orígens"

Hi ha una profunda contradicció en la regulació de l'accés als orígens en el context de l'adopció o en el context d'altres vies de reproducció assistida. Si bé una sèrie de convenis internacionals i legislacions nacionals reconeixen el dret a accedir a la informació sobre els "orígens" de les persones adoptades, **l'adopció es desenvolupa a través de diferents mecanismes com l'anonimat i el secret requerits per principis com el de la "ruptura neta"** (Duncan, 1993). És un principi que sustenta el benestar emocional de les famílies adoptives i l'abordatge adult-cèntric de les polítiques adoptives. Des d'aquesta perspectiva, **les institucions i els instruments contemporanis de l'adopció fallen en garantir els drets i la justícia en un context global**. Per

tant, a la pràctica, existeix una dificultat en l'exercici real d'aquest dret.

A l'interior de la família, la qüestió dels "orígens" també ha estat envoltada de silencis i secrets. Això fa que les persones adoptades en desconeixin la seva història i els antecedents, cosa que pot impactar negativament en les relacions familiars. S'ha establert un consens sobre el fet que una comunicació oberta del fet adoptiu i de la informació sobre els "orígens" impacta positivament en les relacions familiars, el benestar dels seus membres i els sentiments positius sobre la identitat adoptiva. No obstant, aquesta obertura no sempre es reflecteixen en les pràctiques de socialització de les famílies o dels professionals. **La comunicació oberta sobre els "orígens" continua suposant un desafiament per a algunes famílies** que potser, en part, han incorporat el secret com a forma de protecció davant les tensions en la pertinença i la diferència nacional i familiar (San Román, 2015). Fins i tot, alguns estudis han revelat que moltes famílies es veuen "obligades" a parlar en funció de com de visible és la diferència fenotípica entre pares/mares i fills/es, o l'edat del nen o nena, influint en la informació que s'anirà comunicant, sent la diferència fenotípica o la prèvia pertinença a una família diferent les darreres a abordar-se (Frekko et al., 2015).

Cerques i retorns des de la perspectiva de les persones adoptades

L'interès per conèixer el país d'origen i/o cercar informació sobre la família biològica es pot despertar en diferents moments de la vida de qualsevol persona adoptada. Els moments més comuns són aquells que coincideixen amb períodes de transició, o "esdeveniments crítics" (Das, 1995), és a dir, moments que trastocquen les vides d'aquestes persones.

Per exemple, algunes de les que van participar en la tesi doctoral van identificar el terratrèmol que va sacsejar el país asiàtic el 2015 com un dels moments claus. Començaven a pensar en la idea de submergir-se en la vida quotidiana del país. D'altres experiències mostren que l'interès és canviant i dinàmic, quelcom que s'adapta a la trajectòria vital de les persones. Aquest és el cas d'una jove que es va començar a apropar al país d'origen paulatinament, especialment després d'una estada per fer un voluntariat.

[noticiadiariambautor]93/49/[noticiadiariambautor]

Recuperar "peces perdudes"

Pel que fa els retorns, la majoria dels relats recollits donen compte del seu interès per buscar informació sobre el seu origen i, potser, conèixer els seus familiars nepalesos en algun moment de les seves vides o tenir contacte amb la família de naixement. A continuació es presenten alguns motius que al·leguen per emprendre o desestimar una cerca.

En l'etnografia sobre la qual es basa aquest text, **moltes de les cerques narrades es van emprendre per saber els motius de la renúncia que va originar l'adopció**, així com per la necessitat de resoldre dubtes i obtenir respostes. Un jove adoptat als tres anys expressà que la curiositat de conèixer es va originar per "la necessitat de saber més sobre el país que em va veure néixer i em va donar una segona oportunitat" de tenir la vida actual i formar part d'una família. En canvi, per a d'altres, tornar era imperant perquè recordaven que havien deixat algú al Nepal. Per exemple, el viatge de Maya havia estat marcat per un moment determinant al qual li havia de donar una explicació. L'amarg record de la marxa de la mare i la germana l'havia portat a demanar-me que l'acompanyés a buscar-les.

Les narratives de les persones adoptades mostren voluntat de reconnectar amb la història pròpia a través de la recuperació d'informació sobre la seva biografia. Més específicament, destaca la curiositat per saber les raons que van motivar la renúncia per part de les famílies. D'altra banda, algunes de les persones que han buscat o han viatjat, com la Maya, ho van fer perquè recordaven que "van deixar" persones al Nepal. El record constitueix "una narrativa que és selectiva i situada, i un producte de les experiències passades, necessitats presents i aspiracions futures" (Palmberger, 2016: 12). No només recordem el passat, sinó que ho fem per donar sentit al present i adquirir agència sobre el futur.

Trobar un "mirall" on reflectir-se

Les semblances i les diferències amb els parents biològics són una de les preguntes més presents. Marre i Bestard (2009) van mostrar la importància de la semblança física en el reconeixement d'una identitat familiar, però també les dificultats per establir una continuïtat en alguns aspectes que separen les persones adoptades i la seva família biològica.

Les persones amb estudiades ho van assenyalar com una manera d'obtenir més informació sobre si mateixes. Un clar exemple es troba en l'experiència de la Tivri, germana petita de la Maya, que va fer referència a "la necessitat de posar cara a la seva mare". Durant més de 18 anys, pensar en aquesta impossibilitat li havia suposat viure amb la por que fos "massa tard". El 2018, va conèixer la seva mare i la seva germana gran. Comprovar que s'assemblava molt a la seva mare va impactar-lo molt positivament.

Quan el mirall on ens mirem i l'entorn on hem crescut no correspon a allò que pensem que la nostra imatge revela, pot sorgir la necessitat de buscar un lloc on sentir-nos "nosaltres", com a mínim externament. I diem 'externament' perquè **l'adopció produeix un subjecte alienat mitjançant una separació a la pertinença**. El principi de ruptura neta (Duncan, 1993), que sustenta el sistema d'adopció, nega la connexió amb elements de la història prèvia per facilitar-ne la incorporació a la nova família i societat.

Les diferències en els trets físics estan molt assumides a les famílies adoptives. No obstant, **és important tenir en compte que aquestes diferències impacten en la vida quotidiana de les persones adoptades**. Una gran majoria són conscients que la societat necessita donar sentit a les diferències racialitzades entre el cos i l'entorn social (Leinaweaver, 2014). D'altres, però, consideren que el qüestionament de la seva procedència a través de preguntes com "d'on ets?" és una intrusió a la seva vida. Aquesta intromissió incòmoda especialment quan n'han de justificar la procedència.

[noticiadiariambautor]93/269[/noticiadiariambautor]

Confidencialitat?

A partir de les reflexions i les experiències que vertebraven aquest text s'identifiquen algunes dimensions de pèrdua com ara la informació biogràfica, la cultura d'origen, el contacte amb una terra determinada i, en alguns casos, la família de naixement. Les cerques poden ser una manera de recuperar aquests elements i obtenir una millor comprensió de la seva història. En certa manera, moltes cerques emergeixen de la necessitat de tenir respostes. I, moltes vegades, **els beneficis d'aquest viatge cap a allò desconegut superen els costos**.

El dret a conèixer els "orígens" genera reptes ètics i legals que són encara més complexos en l'actual context d'obertura. Tenint en compte l'experiència viscuda de les persones adoptades, professionals i acadèmics han d'estudiar i aprofundir en les múltiples dimensions dels drets de la infància. **Calen propostes que facin repensar els drets d'identitat personal i familiar. Per això sembla indispensable problematitzar la confidencialitat en l'adopció**, ja que passaran de nens i nenes a subjectes amb capacitat de reclamar els seus drets (Marre et al., 2018).

Bibliografia:

Das, V. (1995). *Critical Events. An Anthropological Perspective on Contemporary India*, Oxford University Press, Oxford.

Duncan, W. (1993). Regulating Intercountry Adoption: An International Perspective, a A. Bainham i D. S. Pearl (Eds.), *Frontiers of Family Law* (pp. 46-61), John Wiley & Sons, Londres.

Leinaweaver, J. B. (2014). The quiet migration Redux: International adoption, race, and difference, *Human Organization*, 73(1), pp. 62-71.

Marre, D.; San Román, B.; Guerra, D. (2018). On Reproductive Work in Spain: Transnational

Adoption, Egg Donation, Surrogacy, *Medical Anthropology*, 37(2), pp.158-173.

Palmerberg, M. (2016). *How Generations Remember. Conflicting Histories and Shared Memories in Post-War Bosnia and Herzegovina*, Palgrave Macmillan, Londres